

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Likelydende brev - se adresseliste

Deres referanse

Vår referanse
201000676-/EGA -|

Dato
28.06.10

Høring - endring i forskriften til tjenestemannsloven

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i forskrift av 11. november 1983 nr. 1608 og nr. 1607 (fullmaktsbestemmelser). For departementenes del, ber vi om det enkelte departement selv vurderer i hvilken utstrekning høringsbrevet skal forelegges underliggende etater m.m., jfr. Utredningsinstruksen pkt. 5.1 tredje ledd.

1. Ny bestemmelse om midlertidig tilsetting av traineer

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet arbeider for å legge til rette for en rekrutteringspraksis i statlige virksomheter som er preget av mangfold. Det er ønskelig å styrke erfaringen og kompetansen i virksomhetene med å rekruttere og tilrettelegge for de ulike gruppene, som man ønsker å øke rekrutteringen fra. Arbeidsgivere vegrer seg mot å ansette søkere i enkelte grupper bl.a. fordi de opplever at det er vanskelig på basis av søknad og intervju å vurdere hva som skal til av tilrettelegging og i hvilken grad søkeren vil klare å utføre arbeidsoppgavene. Dette medfører en uønsket hindring i rekrutteringsarbeidet. Traineeprogrammer i form av midlertidig ansettelse av traineer har vist seg å ha god effekt med hensyn til å bidra til å øke kompetanse og erfaring når det gjelder rekruttering og tilrettelegging. Når arbeidsgiverne ikke er forpliktet til fast ansettelse er det lettere for utsatte grupper å skaffe seg arbeidserfaring, samtidig som arbeidsgiverne lettere kan skaffe seg økt kompetanse, uten å måtte være forpliktet til fast ansettelse.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ønsker å kunne tilsette traineer i midlertidige stillinger i staten. Tjenestemannsloven inneholder i dag ikke noen

hjemmel som åpner for dette, noe som har vist seg som et praktisk problem ved tidligere forsøk med traineer i staten, da det ofte ikke er ønskelig med fast tilsetting.

Tjenestemannsloven § 3 nr. 2 slår fast utgangspunktet, nemlig at tjenestemann skal tilsettes fast. Bestemmelsen inneholder videre en rekke hjemler for midlertidig tilsetting, men disse dekker ikke en stilling som trainee. Heller ikke forskriften til tjenestemannsloven åpner for dette. Forskriften har imidlertid andre hjemler for midlertidig tilsetting. Dette omfatter åremålsstillinger, utdanningsstillinger, særregler for sykepleiere og hjelpepleiere, vitenskapelig personale, visse grupper tjenestemenn i Arbeids- og velferdsetaten, visse typer bistillinger, visse typer tiltaksdeltakere og enkelte andre grupper tjenestemenn.

Det legges til grunn at adgangen til å tilsette traineer midlertidig skal være generell, og ikke begrenset til en bestemt søkergruppe (kvinner, funksjons-/yrkeshemmede, innvandrere osv.).

Tjenestemannsloven har i § 3 nr. 2 bokstav e) en hjemmel for å tilsette tjenestemann midlertidig dersom vedkommende skal tjenestegjøre i utdanningsstilling. I forskriften til tjenestemannsloven er det gitt nærmere regler om slike stillinger, med hjemmel i lovens § 3 nr. 3. I forskriften § 3 nr. 3 bokstav D er det en oppregning av hvilke stillinger som kan regnes som utdanningsstillinger. Denne oppregningen er uttømmende, slik at stillinger som ikke er nevnt her, ikke regnes som utdanningsstillinger, og tjenestemannslovens § 3 nr. 2 bokstav e) vil ikke komme til anvendelse for disse.

Forskriften § 3 nr. 3 bokstav D lyder:

3. Åremålstilsetting kan også nyttes:

...

D. I utdanningsstillinger.

Som utdanningsstillinger regnes:

- spesialistkandidater
- stipendiater
- vitenskapelige assistenter
- dommerfullmektiger
- turnuskandidater
- underordnede leger når åremålsperioden ikke er lengre enn strengt nødvendig for den kvalifisering legen skal få.

Utdannings- og forskningsdepartementet gir nærmere regler om varighet, arbeidets omfang og innhold i spesialistkandidat-, stipendiat- og vitenskapelige assistentstillinger, og om adgangen til å fornye tilsettingsforholdet.

Justisdepartementet gir nærmere regler om varighet, arbeidets omfang og innhold i dommerfullmektigstillinger, og om adgangen til å forlenge tilsettingsforholdet.

Departementet ser det slik, at stilling som trainee bør settes inn i oppregningen i forskriftens § 3 nr. 3 bokstav D, og hjemmel for midlertidig tilsetning vil dermed bli formalisert. Det kan sies å være nærliggende på denne måten å definere trainee som utdanningsstilling, da dette må antas å være noenlunde i samsvar med stillingsinnhold og funksjon.

Kunnskapsdepartementet (tidligere Utdannings- og forskningsdepartementet) er nå klart "største bruker" av utdanningsstillinger. Både Kunnskapsdepartementet og Justisdepartementet (for dommerfullmektiger) er gitt myndighet til å gi nærmere regler om disse stillingene. Dette omfatter regler om varighet, arbeidets omfang og innhold og om adgangen til å fornye tilsetningsforholdet. I den utstrekning slik myndighet ikke eksplisitt er gitt til noen, vil det enkelte fagdepartement kunne gi slike nærmere regler. Dersom forskriftens § 3 nr. 3 bokstav D skal tilføres en ny hjemmel for midlertidig tilsetning av traineer, vil det også være behov for en klar hjemmel i forskriften for å gi nærmere regler for disse stillingene. Da vil man også kunne definere begrepet trainee, slik at stillingen ikke benyttes feilaktig. Myndigheten til å gjøre dette bør legges til Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet.

Departementet foreslår at det i § 3 nr. 3 bokstav D i forskriften til tjenestemannsloven gjøres følgende endringer:

3. Åremålstilsetting kan også nyttes:

...

D. I utdanningsstillinger.

Som utdanningsstillinger regnes:

- spesialistkandidater
- stipendiater
- vitenskapelige assistenter
- dommerfullmektiger
- turnuskandidater
- underordnede leger når åremålsperioden ikke er lengre enn strengt nødvendig for den kvalifisering legen skal få
- *traineer*

Kunnskapsdepartementet gir nærmere regler om varighet, arbeidets omfang og innhold i spesialistkandidat-, stipendiat- og vitenskapelige assistentstillinger, og om adgangen til å fornye tilsetningsforholdet.

Justisdepartementet gir nærmere regler om varighet, arbeidets omfang og innhold i dommerfullmektigstillinger, og om adgangen til å forlenge tilsetningsforholdet.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet gir nærmere regler om varighet, arbeidets omfang og innhold i traineestillinger, og om adgangen til å forlenge tilsetningsforholdet.

2. Ajourføring av departementsnavn m.m. i forskriften og fullmaktsbestemmelsene

Dette gjelder:

a) Arbeids- og administrasjonsdepartementet -> Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet i § 3 nr. 1 tredje ledd, § 3 nr. 2, § 7 nr. 5 annet ledd (to steder), § 7 nr. 7 annet ledd, § 8 nr. 1 første ledd, § 8 nr. 1 annet ledd, § 11 nr. 2 fjerde ledd og dessuten i fullmaktsbestemmelser i forskrift av 11. november 1983 nr. 1607 III første og annet ledd.

b) Undervisnings- og forskningsdepartementet -> Kunnskapsdepartementet i § 3 nr. 3 bokstav D og § 5b.

c) Likestillingsombudet -> Likestillings- og diskrimineringsombudet i § 10.

Dersom det er andre slike endringer som det er behov for, bes høringsinstansene om å omtale dette.

3. Tilsettingsrådet for overtallige arbeidstakere i staten - begrepsendringer i § 8 nr. 1

Uttrykkene formann, varamann og varamenn i forskriftens § 8 nr. 1 første og annet ledd endres til leder, vamedlem og vamedlemmer.

4. Tjenestemann som delvis unntas fra loven - § 2 nr. 3

Forskriften til tjenestemannsloven ble gitt ved Kronprinsregentens resolusjon av 11. november 1983 nr. 1608. I denne resolusjonen er det ikke gitt noen spesiell omtale eller begrunnelse knyttet til de bestemmelser som da ble gitt. Dette vanskeliggjør tolkningen av bestemmelsene. Ved senere endringer i forskriften har departementet søkt å gi en grundig omtale av regelendringene for å lette forståelsen og tolkningen av disse. Opprinnelig lød den aktuelle bestemmelsen i § 2 nr. 3 slik:

3. Tjenestemenn som vikarierer for:

medlem av regjeringen

medlem av Stortinget

statssekretær

tjenestemann i åremålsstilling

innehavere av vitenskaplig stilling

plikter å fratre uten oppsigelse når stillingens faste innehaver inntreer i stillingen, selv om vikariatet har vart mer enn 4 år. Dersom vikariatet har vart mer enn 4 år, skal vedkommende ha fortrinnsrett til ny stilling (jfr. lovens § 13 nr. 1 bokstav a, og forskriftenes § 7 nr. 2).

På tross av manglende begrunnelse, ser departementet det likevel som rimelig klart at meningen med unntakene var å forhindre at vikarene skulle oppnå "sterkt stillingsvern" og ha krav på formell oppsigelse, eventuelt også rett til ventelønn. Her skulle fraværende tjenestemenn kunne returnere til sine stillinger, noen ganger etter et langvarig fravær, uten at vikarene skulle ha oppnådd sterkt stillingsvern. Spesielt for

innehaver av vitenskapelig stilling gjelder trolig at en selvstendig vurdering av kvalifikasjoner skulle legges til grunn før man fikk stillingsvern som vitenskapelig ansatt. Dette var ikke noe man skulle kunne oppnå bare etter langvarig tjeneste som vikar.

Departementet har fortolket bestemmelsen i svært få avgjørelser. I én slik sak har imidlertid departementet uttalt at bestemmelsen om fortrinnsrett omfatter både såkalt "intern" fortrinnsrett i virksomheten (arbeidsgivers omplasseringsplikt før oppsigelse) og "ekstern" fortrinnsrett til ny stilling i staten. Det ble også sagt at bestemmelsen ikke medfører en rett til ventelønn. Ved Kronprinsregentens resolusjon av 19. desember 2003 ble bl.a. § 2 nr. 3 i forskriften endret. Bestemmelsen ble da gitt følgende ordlyd:

3. Vikar for tjenestemann som har permisjon for å være

- medlem av regjeringen

- medlem av Stortinget

- statssekretær

- *statsrådens politiske rådgiver*

- tjenestemann i åremålsstilling

- *innehaver* av vitenskapelig stilling

plikter å fratre uten oppsigelse når stillingens faste innehaver inntreer i stillingen, selv om vikariatet har vart mer enn 4 år. Dersom vikariatet har vart mer enn 4 år, skal vedkommende ha fortrinnsrett til ny stilling (jfr. lovens § 13 nr. 1 a og *forskriftens § 7 nr. 2*).

I resolusjonen ble denne endringen begrunnet med en henvisning til NOU 2000:11 Politikerutvalget, som i kap. 19 foreslo bestemmelsen i § 2 nr. 3 i forskrift til tjenestemannsloven endret.

I tillegg til en tilføyelse om tjenestemann som vikarierer for politisk rådgiver, ble det også foreslått en språklig klargjøring av innledningen til bestemmelsen. Formålet med dette var å vise at det er vikarens rettsstilling som reguleres. Det ble antatt at bestemmelsen var galt formulert, da den ikke skulle regulere rettsstillingen for tjenestemenn som vikarierer for medlem av regjeringen mv., men vikarerer for tjenestemenn som er medlemmer av regjeringen mv.

Endringen av innledningen i forskriftens § 2 nr. 3 førte på denne måten til endringer som ikke var tiltenkt. Det fremgår av det som er omtalt ovenfor, at unntaket i forskriftens § 2 nr. 3 knyttet til innehaver av vitenskapelig stilling og tjenestemann i åremålsstilling ikke var årsak til endringen i forskriftsbestemmelsen. Hverken omtalen i NOU 2000:11 Politikerutvalget eller resolusjonen indikerer at det var meningen å endre rettsstilstanden for vikarerer for innehaver av vitenskapelige stillinger eller tjenestemann i åremålsstilling.

Slik Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ser det, var endringen på det sistnevnte punkt en ren inkurie for så vidt gjelder vitenskapelige stillinger. Det synes også opplagt at det ikke gir noen fornuftig mening å ta inn et unntak for vikar for tjenestemann som har permisjon for å være innehaver av vitenskapelig stilling, samtidig som man fjerner unntaket for vikar for innehaver av vitenskapelig stilling. Bare i det sistnevnte tilfellet kan det anføres reelle grunner for et unntak. Endringen i forskriften ble således gjort uten at man overskuet følgene av endringen i den innledende teksten, og uten at dette var tilsiktet for så vidt gjelder vitenskapelig stilling.

På denne bakgrunn, og på tross av den ordlyd bestemmelsen nå har, er vi av den oppfatning at forskriften fremdeles må forstås slik at den regulerer rettstilstanden for vikarer for innehavere av vitenskapelige stillinger. Departementet har uttalt dette i brev til Forskerforbundet av 26. oktober 2009.

Departementet ser at det er svært uheldig at ordlyden i bestemmelsen ikke er i samsvar med forståelsen av denne. Vi ønsker derfor nå å endre forskriften for så vidt gjelder vikarer omtalt i bestemmelsens to siste strekpunkter.

Bestemmelsen foreslås derfor endret til:

3. Vikar for tjenestemann som har permisjon for å være

- medlem av regjeringen
- medlem av Stortinget
- statssekretær
- statsrådets politiske rådgiver
- tjenestemann i åremålsstilling

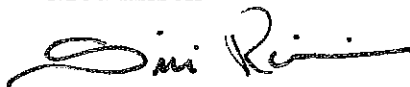
og vikar for

- innehaver av vitenskapelig stilling

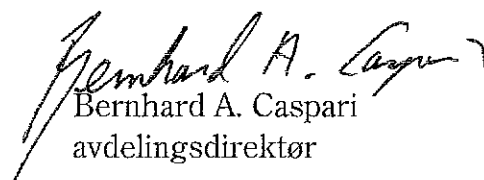
plikter å fratre uten oppsigelse når stillingens faste innehaver inntreer i stillingen, selv om vikariatet har vart i mer enn 4 år. Dersom vikariatet har vart mer enn 4 år, skal vedkommende ha fortrinnsrett til ny stilling (jfr. lovens § 13 nr. 1 a, og forskriftens § 7 nr. 2).

Vi ber om at hørings svar sendes Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet innen 3. september 2010.

Med hilsen

Siri Røine (e.f.)
Statens personaldirektør

Bernhard A. Caspari
avdelingsdirektør

Adresseliste:

- Statsministerens kontor
- Departementene
- LO Stat
- YS Stat
- Akademikerne
- Unio